

M.L. Rio

Als wij schurken waren

Vertaald door Anne Jongeling

Voor de vele buitenissige en verrukkelijke acteurs die ik
tot mijn genoegen mijn vrienden heb mogen noemen.
(Ik zweer dat dit niet over jullie gaat.)

EERSTE BEDRIJF

PROLOOG

Ik zit met mijn polsen aan de tafel geketend en denk: *Was mij toegestaan te spreken / over de geheimen van mijn kerker / zou het geringste woord van mijn verhaal / uw ziel terstond verscheuren.* De bewaker staat bij de deur en kijkt naar me alsof hij verwacht dat ik iets ga doen.

Joseph Colborne komt binnen. Grijzend haar inmiddels, tegen de vijftig. Steeds als ik hem zie, een paar maal per maand, verbaast het me hoe oud hij is geworden – in de afgelopen tien jaar heb ik hem om de paar weken gezien en zag hij er steeds iets ouder uit. Hij gaat tegenover me zitten, vouwt zijn handen en zegt: ‘Oliver.’

‘Joe.’

‘Ik heb gehoord dat je voorwaardelijk vrijkomt. Proficiat.’

‘Als je het meende, zou ik je bedanken.’

‘Je weet hoe ik erover denk. Dat je hier niet thuishoort.’

‘Wat niet betekent dat je in mijn onschuld gelooft.’

‘Nee.’ Hij kijkt op zijn horloge – nog altijd hetzelfde sinds de eerste keer dat ik hem zag – en zucht, alsof ik hem verveel.

‘Waarom ben je hier?’ vraag ik. ‘Om de gewone veertiendaagse reden?’

Zijn wenkbrauwen vormen een strakke, zwarte streep. ‘De veertiendaagse reden. Echt een opmerking voor jou.’

‘Je kunt deze jongen uit het theater halen, maar het theater niet uit de jongen.’

Hij schudt zijn hoofd, geërgerd en geamuseerd tegelijk.

‘Nou?’ vraag ik.

‘Wat nou?’

‘De galg gaat goed. Maar hoe gaat hij goed? Hij gaat goed’

bij hen die slecht doen,’ antwoord ik, vast van plan om zijn ergernis een reden te geven. ‘Wat kom je doen? Het moet je ondertussen duidelijk zijn dat je van mij niets te weten komt.’

‘Niet zo vlug,’ zegt hij. ‘Ik denk dat ik je deze keer kan overhalen.’

Ik ga rechtop zitten. ‘O ja? Hoe dan?’

‘Ik ga weg bij de politie. Vertrekpremie, baan in de particuliere beveiliging. Ik moet aan het schoolgeld voor mijn kinderen denken.’

Ik kijk hem een poosje zwijgend aan. Die Colborne. Terwijl ik altijd had gedacht dat ze hem als een valse oude hond moesten afmaken voor hij het korps zou verlaten.

‘Waarom zou dat me over de streep trekken?’ vraag ik.

‘Alles wat je zegt blijft tussen ons.’

‘Wat heeft het dan voor zin?’

Als hij opnieuw zucht, worden de groeven in zijn gezicht dieper. ‘Oliver, straffen uitdelen zegt me niets meer. Dat heb ik gehad. Als iemand zijn tijd heeft uitgezeten, is het mij al mooi genoeg – zo vaak maken we dat niet meer mee in ons vak. Maar ik wil niet vertrekken en me de komende tien jaar blijven afvragen wat er tien jaar geleden precies is gebeurd.’

In eerste instantie geef ik geen antwoord. Wat hij zegt, bevalt me, maar ik vertrouw het niet helemaal. Ik kijk om me heen. Grauwe betonnen muren, kleine zwarte camera’s die je vanuit alle hoeken begluren, de bewaker met zijn vooruitstekende kin. Ik sluit mijn ogen, haal diep adem en denk aan het lentefrisse voorjaar in Illinois, wat voor gevoel het zal zijn om weer in de buitenlucht te mogen staan na een derde van mijn leven in de muffe gevangeniswalm te hebben gezeten.

Als ik mijn adem uitblaas, doe ik mijn ogen open. Colborne kijkt me verwachtingsvol aan.

‘Ik weet het niet,’ zeg ik. ‘Nog even en dan ben ik hier weg, hoe dan ook. Ik wil geen slapende honden wakker maken en het risico lopen dat ik straks weer vastzit.’

Zijn vingers trommelen rusteloos op het tafelblad. ‘Vertel eens,’ zegt hij. ‘Lig je ooit in je cel naar het plafond te kijken en te piekeren hoe je daar terecht bent gekomen, en lukt het je dan niet de slaap te vatten omdat je steeds aan die ene dag moet denken?’

‘Elke avond,’ zeg ik zonder een spoorje sarcasme. ‘Maar er is een verschil, Joe. Voor jou was het maar één dag, daarna ging alles gewoon door. Voor ons was het die ene dag en alle dagen daarna.’ Ik buig me naar voren en zet mijn ellebogen op tafel, zodat mijn gezicht vlak bij het zijne is en hij ook elk woord van mij kan horen als ik fluister: ‘Het moet je vanbinnen opvreten dat je het niet weet. Niet weet wie, niet weet hoe, niet weet waarom. Maar je wist niets van hém.’

Zijn blik is bevreemd en vol afkeer, alsof ik voor hem opeens afstotelijk ben geworden. ‘Je hebt al die tijd je mond gehouden,’ zegt hij. ‘Een ander was compleet doorgedraaid. Waarom heb je nooit wat gezegd?’

‘Omdat ik dat wilde.’

‘Nog steeds?’

Mijn hart ligt als een blok in mijn borst. Geheimen wegen zwaar als lood, ze zijn een ballast.

Ik laat me tegen de rugleuning van mijn stoel zakken. De bewaker kijkt onbewogen voor zich uit, alsof we twee onbekenden zijn die in een vreemde taal met elkaar praten. Ons gesprek is ver weg en onbelangrijk. Ik denk aan de anderen. Ooit vormden wij een *groep*. We hebben slechte

dingen gedaan, maar die waren nodig – dat vonden we tenminste. Nu ik er zoveel jaren later op terugkijk, ben ik daar niet meer zo zeker van en vraag ik me af: is het nog wel aan Colborne uit te leggen, dat van wendingen en kronkels die tot de finale *exodos* leidden? Ik bestudeer zijn gezicht dat groot, breed en effen is, en de grijze ogen nu gevleugeld zijn door kraaienpootjes, maar zijn blik is nog even helder en open als altijd.

‘Goed,’ zeg ik. ‘Ik zal je een verhaal vertellen. Maar eerst wil ik iets met je afspreken.’

Colborne verroert geen vin. ‘Ik luister.’

‘Ten eerste begin ik er pas mee als ik hier weg ben, niet eerder. Ten tweede mag het geen nadelige gevolgen hebben, voor mij noch voor iemand anders. Ik wil niet opnieuw in staat van beschuldiging worden gesteld. En tot slot: het is niet als een excuus bedoeld.’

Ik wacht tot hij reageert met een knikje of een bevestigend antwoord, maar hij kijkt me alleen maar aan, zwijgend en stoïcijns als een sfinx.

‘Wat vind je, Joe?’ vraag ik. ‘Kun je daarmee leven?’

Zijn glimlach is kil en vluchtig. ‘Ja, dat denk ik wel.’

EERSTE TONEEL

Tijd: september 1997, mijn vierde en laatste jaar aan Dellecher Classical Conservatory. Locatie: het kleine, onbeduidende stadje Broadwater in de staat Illinois. Het was een warm najaar.

Opkomst van de spelers. We waren toen nog met ons zevenen, zeven pientere jonkies met een fijne toekomst in

het verschieft, al keken we op dat moment niet verder dan de boeken die voor onze neus lagen. We waren constant en overal omringd door boeken, woorden en poëzie, al die onbesuisde emoties op de wereld gebonden in leer en ve-lijn. (In mijn ogen is het gebeurde deels hieraan te wijten.) De Castle-bibliotheek was een grote, achthoekige ruimte met enorme antieke meubelstukken, boekenkasten tegen de muren en een kloeke open haard waar altijd houtvuur in brandde, hoe warm het buiten ook was.

De klok op de schouw sloeg twaalf uur en als zeven standbeelden die werden gewekt, kwamen we een voor een in beweging.

‘De klok sloeg middernacht,’ zei Richard. Hij zat in de grote crapaud alsof het een troon was, met zijn lange benen voor zich uitgestrekt en zijn voeten op het stoofje. In de drie jaar dat hij koningen en veroveraars speelde, had hij geleerd die houding op elke stoel aan te nemen, zowel op het toneel als elders. ‘En morgenochtend om acht uur maken we ons onsterfelijk.’ Met een klap sloeg hij zijn boek dicht.

Meredith, die als een kat aan de ene kant van de bank lag opgekruld (ik lag als een hond languit aan de andere kant), speelde met een lok van haar lange roodbruine haar. ‘Waar ga je naartoe?’ vroeg ze.

Richard: *‘Het zwoegen moe, haast ik me naar mijn sponde...’*

Filippa: ‘Bewaar me.’

Richard: ‘Het is weer vroeg dag enzovoorts.’

Alexander: ‘Zegt hij, alsof hij zich zorgen maakt.’

Wren, die met gekruiste benen op een kussen voor de haard zat en hun woordenwisseling niet had gehoord, zei: ‘Hebben jullie allemaal al een rol gekozen? Ik ben er nog niet uit.’

Ik: 'Isabella toch? Jouw Isabella is geweldig.'

Meredith: '*Leer om leer* is een komedie, sukkel. We hebben auditie voor *Caesar*.'

'Dat we nog de moeite nemen om auditie te doen.' Aan de andere kant van het vertrek hing Alexander over de tafel, vergenoegd teruggetrokken in het donker, en hij pakte de fles scotch die voor hem stond. Hij schonk zijn glas vol, nam een flinke slok, trok een gezicht en keek ons aan. 'Ik kan de rolverdeling zo uittekenen.'

'O ja?' zei ik. 'Ik weet anders nooit waar ik terecht kom.'

'Omdat je altijd als laatste wordt gecast,' zei Richard. 'Vaste prik bij het overschot.'

'Nou zeg,' zei Meredith. 'Zijn we vanavond Richard of Richard III?'

'Let maar niet op hem, Oliver,' zei James. Hij zat alleen in het verste hoekje en keek met tegenzin op van zijn werkboek. Hij was verreweg de ijverigste student van onze klas, wat (waarschijnlijk) verklaarde waarom hij ook de beste acteur was en (beslist) de reden dat niemand hem dat misgunde.

'Kijk!' Alexander had een rolletje bankbiljetten uit zijn broekzak gehaald en telde de briefjes een voor een op de tafel af. 'Hier ligt vijftig dollar.'

'Waarvoor?' vroeg Meredith. 'Wil je een lapdance?'

'Ben je vast aan het oefenen voor als je na je afstuderen nergens aan de bak komt?'

'Krijg wat.'

'Als je het lief vraagt.'

'Oké, die vijftig dollar,' zei ik snel om ze af te kappen. Van ons zevenen kwamen Meredith en Alexander altijd het schunnigst uit de hoek en niets was hun te gek om